

Nr 19.

Av herr Gustafsson i Borås, *angående viss ändring i bestämmelserna om förmalningsavgift.*

Enligt Kungl. Maj:ts kungörelse den 30 juni 1953 (nr 525) om tillämpning i vissa delar av förordningen den 5 juni 1953 (nr 375) med vissa bestämmelser angående prisregleringen för råg och vete skall från och med den 1 augusti 1953 tills vidare för råg och vete, som användes för tillverkning av mjöl, och för vete, som användes för tillverkning av gryn, erläggas förmalningsavgift.

Kungörelsen innebär, att förmalningsavgift utgår även vid s. k. löneförmalning för odlares och i deras tjänst anställd personals egen hushållsförbrukning. Denna löneförmalning av brödsäd uppgick under produktionsåret 1951/52 till 66 milj. kg, vilket med nuvarande förmalningsavgift om 3 öre per kg motsvarar en årlig avsättning med 1,98 milj. kronor till den särskilda regleringskassan för brödsäd.

Från jordbrukarhåll, och då främst från småbrukare, vilka som regel endast odlar brödsäd för husbehov, har anförts missnöje med att avgiften skall utgå för odlarnas egen hushållsförbrukning, vilket man anser principiellt oriktigt, medan man däremot icke synes ha något att anmärka mot att avgiften drabbar den brödsäd som försäljes.

Den yrkesgrupp, som främst vållas svårigheter genom förmalningsavgiften vid löneförmalning, synes emellertid vara innehavarna av de s. k. bygdekvarnarna. Dessa kvarnidkare har den obehagliga uppgiften att under straffansvar inkassera förmalningsavgifter av odlarna samt föra anteckningar och lämna regelbundna uppgifter till statens jordbruksnämnd om förmalningens omfattning samt att redovisa förmalningsavgifterna till nämnden. Därvid är de underkastade kontroll av jordbruksnämnden genom dess resekontrollanter, vilka äger rätt att verkställa undersökning av kvarnlokalerna samt taga del av vid kvarnen förda anteckningar. Detta under fredstid anmärkningsvärda intrång i företagens verksamhet har väckt en naturlig och förklarlig opposition från bygdekvarnarnas representanter. Ökat arbete med bokföring, inkassering och redovisning medför därjämte ökade omkostnader för dessa småkvarnar. Kvarnidkarna kan i allmänhet icke utfå avgiften kontant av jordbrukarna utan måste förskottera densamma, vilket för många av dem innebär en ekonomisk belastning. Förmalningsavgiften får även anses inverka menligt på arbetstillgången vid bygdekvarnarna, därigenom att jordbrukare övergår till att köpa mjöl i stället för att erlägga en extra avgift vid förmalningen av deras egen brödsäd. Det förekommer även att jordbrukare förmal brödsäd på egna anläggningar för att slippa ifrån avgiften.

Betänkligt är att flera kvarnickare överväger att upphöra med sin verksamhet på grund av den försämrade lönsamheten samt den olust och det krångel, som förmalningsavgiften medför. Det kan i detta sammanhang framhållas, att lönsamheten vid bygdekvarnarna redan tidigare har försvagats bland annat genom minskningen av jordbruksbefolkningens antal. Dessa mindre kvarnar fyller emellertid fortfarande en betydelsefull uppgift åt jordbruket ur allmän servicesynpunkt, och det är därför angeläget att betingelserna för dem icke försvåras genom statliga åtgärder. Det har under senare år ansetts angeläget att stimulera hantverk och annan för jordbruket betydelsefull småindustri att flytta ut på landsbygden. Det synes vara lika angeläget att slå vakt om de företag, som redan finnes där.

Erfarenheterna från åren 1935—1940, då löneförmalningen för odlares räkning var befriad från s. k. veteavgift, som under nämnda tid utgick för handelsförmalning, visar att några svårigheter ur kontroll- eller konkurrensynpunkt icke uppstod. Det finns därför anledning förutsätta, att en befrielse från förmalningsavgift vid löneförmalning icke heller nu kan komma att medföra sådana svårigheter. Yrkande om förmalningsavgiftens slopande vid löneförmalning framfördes i motioner vid föregående års riksdag. Vid frågans behandling fann utskottet därvid vissa av de skäl, som anförts, så vägande att det borde uppdragas åt Kungl. Maj:t att undersöka, vilka förutsättningar som förelåg att befria löneförmalning från avgift samt — om sådana förutsättningar visade sig vara för handen — vidtaga erforderliga åtgärder. Utskottets yrkande bifölls av riksdagen. Någon åtgärd har emellertid icke vidtagits från Kungl. Maj:ts sida.

I anledning av vad ovan anförts får jag föreslå,

att riksdagen måtte besluta, att förmalningsavgift enligt Kungl. Maj:ts förordning av den 5 juni 1953 icke må utgå vid sådan förmalning av brödsäd, som verkställes mot lön för tillgodoseende av odlarens och i hans tjänst anställda personers husbehov.

Stockholm den 13 januari 1954.

Ax. Gustafsson

i Borås.